

R. M. DACÍK O. P.

Základy Katolické akce

1939 · Dominikánská Edice Krystal, Olomouc

I. KATOLICKÁ AKCE - PŘÍKAZ DOBY

Katolická akce je jedna ze součástí světového rozvoje křesťanské myšlenky a křesťanského života, jehož jsme svědky. Na jedné straně se spojují všechny síly v boji proti Bohu a jeho Církvi na druhé straně se stává stále hlubším a intenzivnějším náboženský život Církve Kristovy. Roste touha po Eucharistii od té doby, kdy Pius X. pozval všechny křesťany k častějšímu přijímání eucharistické hostiny, a toto časté spojení s Kristem nemůže být bez účinků na život náboženský. Roste vědomí jednoty všech věřících mezi sebou a s hlavou viditelnou, i neviditelnou, Ježíšem Kristem, protože nauka o Církvi jako mystickém těle Kristově se stále živěji chápe a vroucněji prožívá. A s tímto vědomím jednoty s Kristem a Církví souvisí také otázka Katolické akce, která se stala dnes tak časovou, protože nelze prožívat jednotu s Kristem, ať eucharistickým nebo mystickým, aniž by člověk zatoužil po účasti na jeho poslání, na jeho apoštolátě, na rozdávání jeho pravdy a přivádění všech k němu, jenž je vyplněním všech lidských tužeb.

Mluví se sice v poslední době mnoho o Katolické akci, volají se věřící k jejímu pro-

vádění, ale málokdo si při tom uvědomí, v čem spočívá *Katolická akce*, jaká je její podstata. Na tuto otázku bych rád odpověděl jak slovy učitelského úřadu Církve, tak výkladem theologickým v naději, že hlubší poznání myšlenky Katolické akce a důstojnosti, plynoucí z jejího přijetí, přispěje k jejímu horlivějšímu provádění.

Jméno

Slovo *Katolická akce*, které slyšíme dnes tak často a jemuž ve skutečnosti málokdo rozumí, nepraví samo ještě, co to *Katolická akce* je. *Katolická akce* = katolická činnost - katolické hnutí. Nejvšeobecnější pojem *Katolické akce* je asi apoštolát laiků. Je-li kdo přesný, řekne apoštolát laiků za vedení církevní hierarchie (vrchnosti) nebo spolupráce laiků s kněžími. Z toho je jasno, že slovo samo nepraví mnoho, nepraví vlastně ani to, co je tu nejpodstatnější, protože *Katolická akce* je více než pouhá katolická činnost nebo katolické hnutí.

Mimo to můžeme brát slovo *Katolická akce* ve smyslu činnosti, a pak znamená provádění a uplatňování křesťanských zásad ve veřejnosti. V tom smyslu píše Pius XI. ve svém posledním listě biskupům Filipinských ostrovů: *Pravíme Katolická akce*, a mohli bychom říci: *Katolický život*. - A pak můžeme brát *Katolickou akci* jako určitý stav, jistou hodnotu křesťana, podíl na apoštolském díle Církve. Toto rozlišení

nám umožní chápat mnohé texty papežských projevů.

Řekneme-li, že Katolická akce je ve svém všeobecném pojetí „apoštolát věřících, kteří za vedení svých biskupů se dávají do služby Církve a pomáhají naplnit dokonale její pastýřský úkol“, jak praví sv. Otec Pius XI., autor Katolické akce (Guerry, 3), nebo řekneme-li s ním: spolupráce laiků v hierarchickém apoštolátě, vzpomeneme si na vše, co víme o této spolupráci laiků s biskupy a kněžími od prvních dob Církve.

Katolická akce v prvních dobách Církve

Stačí zběžný pohled na starou křesťanskou literaturu, praví Pius XI. (Guerry 19) a na dějiny prvotní Církve - a tu je třeba vzít do rukou zvláště Listy apoštolské - abychom viděli, že právě v začátcích používala Církev laiků, že apoštolové sami přibírali jako pomocné síly laiky, dokonce i pohany. Jakmile někdo ukázal, že lze k učení Kristovu, stával se nástrojem jejich činnosti a spolupracovníkem na širokém poli apoštolátu. - První rozšíření křesťanství v samém Římě se stalo za pomoci Katolické akce. A je to zcela samozřejmé. Uvážíme-li, jak úžasná byla žeň, jak velký svět, jemuž se mělo dostat dobrodiní Evangelia, a jak málo dělníků dvanáct apoštolů není divu, že apoštolové zvou ke spolupráci všechny obrácené, ano i katechumeny,

muže i ženy, starce i děti. Důkazy tohoto všeobecného apoštolátu prvních dob jsou jedinečné. Sv. Pavel končí téměř každý svůj list vypočítáváním jmen, mezi nimiž je málo kněží, ale velmi mnoho laiků, ano i žen: *adjuva eas, quae mecum laboraverunt in evangelium*. Jako by pravil: Jsou to členové Katolické akce. (Guerry 20.) Tak mluví Pius XI.

A vezmeme-li do rukou Písmo, čteme-li, jak sám božský Spasitel tolikrát klade na srdce svým posluchačům, že mají být sůl země, světlo světa, pak se nedivíme, čteme-li o zapojení laiků do apoštolátu, který svěřil Kristus apoštolům a jejich nástupcům. Zvláště sv. Pavel, jak patrně z jeho listů, měl vždy při sobě řadu laických pomocníků.

Chceme-li najít v prvotní Církvi dokonalý vzor *mužského apoštolátu*, najdeme jej v Apollovi. Jak nám jej líčí v krátkých poznámkách Lukáš, byl to Žid z Alexandrie, jenž hlásal svým soukmenovcům *Mesiáše*, o němž mluvil Jan Křtitel, a Pavel, srovnáváje svou činnost s činností Apollovou, praví (I. Kor. 3, 4): „Já jsem sázel (založil Církev Korintskou), Apollo zaléval (pokračoval v poučování), ale Bůh dal vzrůst.“ Jiný takový případ laického apoštola máme v Aquilovi. V jeho domě našel Pavel v Korintě příbytek a u něho se zdržoval, kdykoli zavítal do Korintu. Aquila pak se svou manželkou Priskou se snažili být i jinak užiteční Pavlovi v šíření

evangelia. - Z listu k Timoteovi se dovídáme, že i Onesiforus byl přidružen k apoštolské práci Pavlově. Praví se tam: „Dej Bůh milosrdenství domu Onesiforovu, neboť on mě často občerstvil a nestyděl se za mé okovy, nýbrž přišel do Říma, pilně mě hledal a našel. Dej mu Pán, aby našel milosrdenství od Pána v onen den. A jak velké služby konal v Efesu, ty víš lépe.“ II. Tim. 1, 16 n.

Podobně používal Pavel ke svému apoštolátu i žen. V listě Římanům (XVI. 1-6) čteme o tom: „Poroučím vám sestru naši Fébu, která jest jáhenkou církve cenchrejské, abyste ji přijali v Pánu (tak), jakož jest důstojno věřících, a abyste jí přispěli v každé záležitosti, ve které by vás potřebovala, neboť také ona přispěla mnohým, i mně samému. . . Pozdravujte Marii, která mnoho pracovala mezi vámi. “

Tuto spolupráci chápeme jako samozřejmou, zamyslíme-li se nad líčením vzájemných vztahů, jaké byly mezi prvními věřícími: „Trvali pak v učení apoštolském a v (bratrském) obcování... denně také trvali na modlitbách ve chrámě...“ Sk. ap. II. „Obec věřících měla jedno srdce a jednu duši.“ IV. 32. A proto, když „povstalo velké pronásledování proti Církvi, která byla v Jerusalemě“, jak praví Sk. ap. (IV 1), „rozprchli se všichni po krajinách judských a samařských kromě apoštolů... Ti pak, kteří se rozprchli, chodili, zvěstující slovo Boží“ A dále se praví: „Ti tedy, kteří

se byli rozprchli před soužením povstalým pro Štěpána, přišli až do Fenicie a na Cyprus, i do Antiochie, nehlásajíce slova nikomu, leč jedině židům. Byli však mezi nimi také někteří muži z Cypru a Cyreny, kteří přišedše do Antiochie, mluvili též k pohanům, zvěstujíce jim Pána Ježíše. Ruka Páně byla s nimi a veliký počet, jenž uvěřil, obrátil se k Pánu. I přišla pověst o tom k uším Církve, která byla v Jerusalemě, a poslali Barnabaše až do Antiochie. Ten přišed... zaradoval se..." Sk. XI. 19 n. Tu vidět jasně, jak Církev svým oficiálním posláním doplňuje to, co vykonali laici v apoštolském díle, jak Církev přijímá jejich spolupráci, ji podporuje, ba mnohdy předpokládá. V tom smyslu píše také sv. Pavel Thesalonickým: „Stali jste se vzorem všem věřícím v Macedonii a Acháji. Neboť od vás se rozšířilo slovo Páně nejen v Macedonii a Acháji, nýbrž i po veškerém místě se roznesla vaše víra v Boha, takže nám není potřebí něco o tom mluvit.“ (I. 1, 7.)

Vzpomeňme ještě na vdovy, které jako organisovaný laický apoštolát byly nápomocny v díle evangelia. Měly vyučovat mladé křesťanské dámy v náboženství, přísluhovat při křtu paní a dívek, pečovat o děti atd.

Doba patristická jde v otázce účasti laiků v hierarchickém apoštolátu ve stopách prvotní Církve. Čím více však vzrůstal počet kněží a čím hlouběji zapustilo kořeny

křesťanství, a pohanství mizelo s povrchu Evropy, tím méně se zdálo nutné organizovat laiky k apoštolátu. Uznává však i středověk účast laiků v hierarchickém poslání tím, že svěřuje mnohé církevní funkce laikům jako vykonavatelům hierarchického poslání. A sv. Tomáš ukazuje, že takoví laici, kteří jsou silni ve víře, takže lze od nich očekávat, že mohou svým vlivem přivést na víru pohany nebo židy, mohou s nimi obcovat (tedy s úmyslem získat je Kristu, což je úmysl apoštolátu). Jsou-li však ve víře slabí, není jim dovoleno stýkat se s židy a pohany. Mnohá poblouzení pozdějších dob, která vznikla z laického reformního hnutí - valdenští, albigenští, chudí lyonští, hnutí protestantská atd. - zavedla příčinu k tomu, že laický prvek byl v Církvi až příliš opomíjen, a to jistě k její škodě. Jistě tu působily také třídní rozdíly feudální doby - to už nebyla hierarchie a věřící jedno srdce a jedna duše, když mezi pánem - a k tomu patřila také hierarchie - a prostým věřícím byla třídní propast, kterou překlenulo demokratické smýšlení posledních dob. Církev jako taková má v sobě nesporně prvky demokratické, pokud chápeme demokracii jako rovnost všech - každý křesťan se může stát papežem - feudální doba, která obohatila Církev pozemskými statky, odcizila prosté věřící hierarchii, vytvořila mezi těmito dvěma složkami „ecclesia docens et discens“ propast a tím také laický prvek v Církvi byl nebez-

pečně snižen. - Proto bylo třeba, aby přišel Pius XI., který by opět pozval oficiálně všechny věřící ke spolupráci s hierarchií na vykupitelském díle Kristově, na výstavbě Kristova království.

Potřeba Katolické akce zvláště dnes

Víte, v jakých dobách žijeme, píše Pius XI. kardinálu Segurovi (Guerry 21), a slyšíte, po čem tak hlasitě volají. S jedné strany vidíme, že lidská společnost byla příliš olopoupena o křesťanského ducha, který byl nahrazen obyčejně duchem pohanským. Ve velkém počtu duší zkomírá světlo katolické víry a následkem toho hasne, abych tak řekl, náboženské citění a den ze dne bídne hyne čistota a svatost mravů.

S druhé strany jsme hluboce zarmouceni, když pozorujeme, že na mnoha místech kněžstvo nemůže stačit potřebám doby jak proto, že je ho na některých místech počtem málo, tak proto, že se nemůže dostat k některým třídám občanstva, k nimž je mu zapovězen přístup a které zůstávají odcizeny radám a příkazům Církve.

Proto je naprosto nutné, aby v naší době byli všichni apoštoly. Je naprosto nutné, aby katoličtí laici nevedli život zahalečský, nýbrž aby spojení s církevní hierarchií a oddání jejím příkazům účastnili se svatého zápasu a přinesli mu v oběť své služby, takže by svými modlitbami, obětmi

a svou účinnou spoluprací podporovali mocně vzrůst víry a zlepšení křesťanských mravů.

A jindy píše svatý Otec (Guerry, 22): Dnes je naléhavou nutností, aby stateční laici se spojili co nejúžeji s církevní autoritou a poskytlí jí svou pomoc a oporu v díle apoštolském. Potřeby a podmínky naší doby opravdu rozšířily pole tohoto apoštolátu . . . Stačí, abychom si uvědomili všechno to, co vyžaduje hájení náboženství a ochránění mravnosti v ohledu knih a jiných publikací, v ohledu veřejných divadel a konečně v četně navštěvovaných schůzkách lidí, které sdružují hlavně dělnictvo továrni . . . Kolik kněží by byla potřeba, aby se mohli věnovat všem těmto oborům, které jsou jim mnohdy i dosti vzdálené.

Víme, že od křesťanského středověku se život nesmírně změnil. Zásah kněze do veřejného života byl dříve mnohem snadnější a nebyl ani tak vzdálen jeho poslání jako na př. dnes, kdy se stal život nesmírně složitý a ve své materiální stránce je také mnohdy velmi vzdálen od služby kněžské. A přece víme, že celý veřejný život křesťana - jeho život v továrně, ve škole, život umělecký, kulturní, hospodářský - zkrátka každý úsek lidského života musí býti proniknut náboženstvím, které musí být vedoucí svými zásadami věroučnými a mravoučnými. V té chvíli, kdy křesťanská mravouka přestane mít vliv na veřejný život, nastává zmatek, chaos. Kněz však nemůže

být všude sám, nemůže zasáhnout všude přímo. Na mnohá místa se vůbec nedostane - továrna, kino, tiskárny, vydavatelstva, redakce deníků .

Odtud plyne naprostá nutnost zapojit laiky do tohoto apoštolátu: pomocí jich má pak Církev nabývat vlivu ve všech vrstvách lidstva, má se dostat všude tam, kam nemůže dobře kněz. Katolická akce má vyplnit mezery dnes tak velké v kněžských řadách. Zdá-li se, že je dnes kněží mnoho, nezapomeňme, že jejich úkolů je mnohem více, než bylo dříve, a následkem toho velký absolutní počet kněží je relativně, vzhledem k poměrům, stále nesmírně malý. (Kolik je na př. u nás neobsazených míst! A hlavně kolik je práce pro katolickou věc, kterou není dobře dávat kněžím, protože je může zastat vzdělaný a horlivý laik!)

Proto píše Pius XI. kardinálu Bertramovi (Guerry 24-25): „Katolická akce zasluhuje zcela právem, abychom ji měli za cestu a prostředek, jehož by použila Církev, aby přinesla lidstvu všechny druhy dober: je to cesta a prostředek, který se jeví jako dar moudrosti a dobroty Boží, aby Církev mohla přivést a připoutati k evangelickému učení a zákonu ty, kteří jsou zbaveni všech vztahů a všeho styku s kněžími a nechávají se uchvátit.“

O tom nelze ani na okamžik pochybovat. Zkušenosti všech jsou zcela přesvědčující, že na mnoha úsecích dnešního života je

vyřazen kněz, vliv Církve a jejího učení by se stal pozvolna přímo nepatrný, až by zcela zanikl, kdyby se nehledaly nové metody a nové možnosti, jak se dostat k modernímu člověku a k moderní společnosti. Je třeba zachránit laiky pomocí laiků kdysi řekl svatý Otec, že prvním apoštolem dělníků musí být dělník sám vnést křesťanského ducha do lidské společnosti součinností laiků s kněžstvem. A v tom smyslu je Katolická akce opravdu příkazem doby, je nejlepší formou apoštolátu, odpovídajícího požadavkům dneška. Chápeme pak, jak potřebná je Katolická akce a jak ji třeba všemožně podporovat.

II. PODSTATA KATOLICKÉ AKCE

Naléhavá slova svatého Otce nás přesvědčují o naprosté nutnosti Katolické akce pro naši dobu. Než máme-li náležitě pochopit, jak se má prakticky provádět Katolická akce, jaký je rozsah její činnosti, jaký je poměr členů Katolické akce k církevní hierarchii - musíme nejdříve náležitě rozumět podstatě Katolické akce, její vnitřní struktuře, zkrátka musíme mít přesný a určitý pojem Katolické akce. Bohužel, tento přesný pojem Katolické akce mnohým chybí, i těm, kdo v Katolické akci pracují, a proto není divu, že výsledky nejsou vždy úměrné práci a počet členů Katolické akce neodpovídá naléhavému volání Církve svaté.

Definice svatého Otce

Nejpodstatnější charakteristická známka je ta, která zdůrazňuje, že Katolická akce ztrácí svůj důvod a své právo na existenci, není-li v dokonalém souladu (*coordinamento*) a v dokonalém podřadění církevní hierarchii. Katolická akce je opravdu připuštění laiků k hierarchickému apoštolátu, který byl Bohem stanoven a uložen božským Vykupitelem v hierarchii. (Z řeči sv. Otce 14. III. 1935 k alumnům římských ústavů.)

Sledujeme-li církevní dokumenty, zdá se na prvý pohled, jako by v nich bylo určité nejasno a neurčito ohledně přesné definice Katolické akce. R. 1927 praví sv. Otec: Už ve své první encyklice *Ubi arcano Dei* jsme ji (Katolickou akci) definovali: „spolupráce laiků v hierarchickém apoštolátě“ a prohlásili jsme, že musí být považována od biskupů za nutně příslušející k jejich pastýřské povinnosti (*necessaria appartenenza del loro ministero*) a od věřících za povinnost křesťanského života (*un dovere della vita cristiana*). A. A. S. 1927. p. 41.

Brzy na to praví papež (1928): Katolická akce, jak my ji chceme a jak jsme ji vymezili častěji, je účast katolických laiků na hierarchickém apoštolátě, projevující se obranou náboženských a mravních zásad, rozvojem zdravé a blahodárné činnosti sociální, pod vedením církevní hierarchie, mimo a nad politické strany, v úmyslu obnovit křesťanský život v rodině a ve společnosti. - 30. VII. 1928. Cavagna, 6.

Později pak vykládá blíže svatý Otec, jak chápe slovo účast na hierarchickém apoštolátě, když praví 14. IV. 1931 v řeči ke katolickým spolkům: Účast v hierarchickém apoštolátě: to znamená jedním slovem účast v onom prvotním apoštolátě, který vyšel bezprostředně ze srdce, ze života a z rukou Ježíše Krista, a který pokračuje po všechna pokolení díky rozšíření a věčnému světovému proniknutí apoštolského sboru na biskupy. (Guerry 29.) Jak široký je apoš-

tolát hierarchický, tak široké je pole Kato-
lické akce. Tak jako hierarchický apoštolát
byl svěřen Církvi, jejím biskupům, kněžím,
aby se šířilo království Kristovo, aby duše
došly spásy, aby Bohu se dostalo slávy, aby
Církev došla cti, tak na všech těchto od-
větvích po boku biskupů a kněží, pod ve-
dením a řízením hierarchie, to jest těch, kdo
jsou za dnešních dnů pokračovateli apošto-
lů, otvírá se pole činnosti všem těm lai-
kům, kteří plně si vědomi svých povinností
vůči Bohu a vůči Církvi, chtějí zasvětit
svou činnost službě Pána a svých bratří.
(Tamtéž.)

Nejde o nové povolání, ale o povolání
tím krásnější, čím starší; jde o povolání tak
staré, jak staré je křesťanství samo... Vel-
kolepé je toto povolání, které znamenalo a
znamená i dnes pozvání laiků k účasti na
spáse duší, na vykupitelské činnosti světa.
(Guerry 30.)

Ostatně těm, kdo by chtěli vidět v Kato-
lické akci něco zcela nového, jakýsi nový
stav v Církvi, odpovídá Pius XI. zcela jas-
ně: Byl by to velký omyl, kdybychom se
domnívali, že tato Katolická akce je něco
nového, nějaký vynález posledních dob.
Nikoliv, nic není staršího. Za pomoci Ka-
tolické akce hierarchický apoštolát apoš-
tolů začal a mohl se uplatnit s náležitou ú-
činností v celé šíři a co nejrychleji. Kato-
lická akce vysvětluje z největší části to, co
se tehdy stalo, a o čem svědčí celá stará
slavná literatura křesťanská, z níž je nám

zcela jasno, jakou pozornost věnovali sami apoštolé Katolické akci a jakou vděčnost k ní měli... To je Katolická akce ve své pravé, původní podstatě. (Cavagna, 15, 16.) Proto Katolická akce, chápaná jako účast laiků na pravém a vlastním apoštolátě Církve, není nějaká krásná novota naší doby, jak si někteří představují. Byla dávno, a to mnohem lépe než za dnešních dnů... (Cavagna p. 16.) Katolická akce ve své podstatě je tak stará, jak stará je Církev, třebaže za dnešních dob musí se uplatňovat novými cestami a metodami, jak je naznačuje ve svých direktivách svatý Otec. (Cavagna 17.)

Taková jsou slova učitelského úřadu Církve o Katolické akci, která jako účast na hierarchickém apoštolátě Církve je něco velkého, co si zaslouhuje jistě naší hlubší pozornosti. Nyní je úkolem theologie, aby vysvětlila a blíže určila tento všeobecný pojem, aby ukázala, jaký je naukový podklad tohoto apoštolátu, v čem spočívá, přesně řečeno, ona účast laiků na hierarchickém apoštolátě a jaké jsou vztahy mezi Katolickou akcí a mnohými jinými spolkami, které mají alespoň částečně ve svém programu laický apoštolát. Rozborem jednotlivých pojmů dospějeme pak k přesnému pochopení Katolické akce a k odlišení jí od obecného laického apoštolátu, když si přesně vymezíme na základě citovaných textů papežských, co je specificum Katolické akce, co tvoří Katolickou akci tím, čím je.

Zařadění Katolické akce do hierarchické akce

Jeden z prvních výměrů, jaký dal papež Pius XI. Katolické akci, byl: Spolupráce laiků v hierarchickém apoštolátě (cf. A. A. S. 1927. 41). Brzy však viděl, že i když je pravdivý tento výměr, nevyjadřuje podstatu Katolické akce. Jde-li o spolupráci, zůstává spolupracující neboli pomocník, právě tak, jako ten, s kým spolupracuje nebo komu pomáhá, na své úrovni, nenastává žádné vnitřní spojení mezi nimi. A proto, aby naznačil svatý Otec úzké spojení pracovníků v Katolické akci s hierarchií a aby přesně vystihl poměr, jaký je mezi apoštolátem laiků a apoštolátem hierarchickým, definuje Katolickou akci jako *účast laiků v hierarchickém apoštolátě*. Touto účastí je naznačeno, že apoštolát jedněch i druhých je podstatně tentýž, protože to, co náleží podstatně hierarchii, náleží jistým nedokonalým způsobem laikům; hierarchie i laici vzhledem k apoštolátu jsou na téže úrovni, i když různým způsobem. (Něco podobného máme, když mluvíme o účasti křesťana na přirozenosti Boží, které se mu dostává milostí. Touto milostí je křesťan jako dítě Boží na téže úrovni jako Bůh, jeho Otec, i když různým způsobem. Bůh má božskou přirozenost podstatně, křesťan jen účastenstvím.)

Pokusme se nyní proniknout poněkud hlouběji ve smysl toho pojmu Katolické

akce jakožto účasti v hierarchickém apoštolátě.

Vyjděme z pramene veškeré činnosti kterým je Bůh. *Actio divina*. Bůh je původem a obrazem veškeré činnosti, která se odehrává ve stvořeném vesmíru. V něm je pramen každého skutku, ať se jedná o dílo stvoření, vykoupení, posvěcení a vedení stvořených bytostí k jejich nestvořenému Původci; Bůh je tedy jakožto pramen veškeré činnosti také prapůvodcem našeho vykoupení.

V tomto díle vykoupení lidstva se účastní však bezprostředně Kristus jako Bohočlověk a takto se stává Kristus svým posláním prvním apoštolem „jako mě poslal Otec“ „jeho činnost je *actio christiana*, jejíž podstata tkví ve smíření Boha s odpadlým lidstvem, které bylo dokonáno na Kalvarii, a v autoritativním podání nového učení. Kristus je svou činností kněz, a to jediný kněz, jenž jednou přinesl oběť platnou a dostačující pro všechny věky. A Kristus je také učitel a pastýř a vůdce lidu, a to jediný učitel až do konce věků.

Kristus odešel a řekl svým apoštolům: Jako mě poslal Otec, tak já posílám vás. Dal tedy svým apoštolům, vyvoleným z tisíců, účast na svém vlastním poslání, na vykupitelské činnosti, pro kterou přišel. Tito pak každý na svém místě od biskupů až po kněze ve spojení s náměstkem Kristovým vykonávají poslání Kristovo: poslání vykupitelské, poslání posvěcování duší, po-

slání kněžské a vůdcovské neboli pastýřské. Vykonávají je ve jménu Krista, jenž jim je dal, ale konec konců vykonávají je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého. To je *actio apostolica* - činnost apoštolská.

A nyní přichází už jen *actio catholica* neboli účast laiků ve vykupitelském a posvěcujícím díle Kristově, tedy díle Božím. Bezprostředně vychází z *actio apostolica*, ale skrze ni jde až k činnosti Boží, v níž se účastní. A jako *actio apostolica* obsahuje úřad učitelský, kněžský a pastýřský, tak Katolická akce svou účastí na akci apoštolské má *učit* slovem a příkladem, *má vykonávat funkci kněžskou* obětí s knězem a pomáháním, aby se dostalo všem milosti, a konečně má uplatňovat moc pastýřskou péčí o duše všemi možnými způsoby.

Tato čtverá činnost (*actio divina, christiana, apostolica, catholica*) znamená vlastně jen jednu činnost, která je různými činiteli různým způsobem uskutečňována a kterou bychom mohli nazvat krátce *actio redemptrix* - vykupitelská činnost. Vychází od Boha, je vykonávána Kristem, odevzdána Církvi a v Církvi se v ní účastní v celé náplni ti, kdo jsou povoláni k úřadu kněžskému, částečně pak všichni věřící.

Dogmatický podklad apoštolátu laiků a Katolické akce

Abychom pochopili tuto účast všech věřících v apoštolátě Církve a řekněme přímo

v poslání Kristově, je třeba si uvědomit jednak spojení všech v Kristu a pak účinky, jež působí křestní a biřmovací charakter (nezrušitelné znamení) v duši křesťana.

1. Na křtu svatém jsme byli přivtěleni ke Kristu. Stali jsme se jedno s ním milostí, která tehdy skanula do naší duše. Proto Církev není jen společnost pravověrných křesťanů; je daleko více, je tajemným tělem Kristovým, tajemným Kristem, žijícím během dějin lidstva. Je mystickým Kristem, jehož je Ježíš hlavou a všichni věřící jsou jeho údy. Tato jednota, třebaže tajemná a nepochopitelná zde na zemi - ostatně, které tajemství je pochopitelné? - ale chápána dušemi, které žijí s Kristem ve vlasti nebeské, tato jednota, pravím, je něco tak skutečného, jako je skutečná jednota údů našeho viditelného těla.

Čtete jen svatého Pavla (I. Kor. XII.): „Jako totiž tělo je jedno a přece má mnoho údů, všechny pak údy těla, ač je jich mnoho, jsou jen jedním tělem, tak i Kristus. Neboť v jednom Duchu my všichni jsme byli pokřtěni v jedno tělo a všichni jedním Duchem jsme byli napojeni...“ Jako tedy ve fysickém těle každý úd je určen k tomu, aby spolupracoval s hlavou, a to každý svým způsobem, nikoliv všechny stejně, ke zdokonalení celého těla, tak v mystickém těle je každý křesťan určen k tomu, aby spolupracoval s hierarchií, kněžstvem, viditelnými představiteli Hlavy-Krista, ke společnému dobru těla Církve.

Jsme tedy jedno s Kristem. Nuže, co je jeho, je také naše. Jeho milost je naší milostí, jeho ctnosti jsou našimi ctnostmi, *jeho poslání je naším posláním*. Tím ovšem nechceme říci, že by každému stejně náleželo to, co je Kristovo, vždyť ani jeden úd našeho těla nemá všechno to, co má druhý a ani všechny dohromady nemají vše, co má hlava, ale všechny údy se účastní vzájemně na dokonalostech a přednostech druhých údů. Jestliže tedy hierarchie, která je viditelnou představitelkou neviditelného Krista jako Hlavy, má zvláštní postavení vzhledem k apoštolátu, protože je v nejvlastnějším slova smyslu pokračováním Krista, účastní se všichni věřící v této povinnosti, všem bylo jistým způsobem řečeno: Jako mě poslal Otec, tak já posílám vás.

Tím tedy, že jsou všichni spojeni s Kristem a tvoří s ním a se všemi věřícími nerozlučnou jednotu, jsou všichni na svém místě povinni pracovat k blahu této jednoty, obětovat se pro společné dobro, tak jako musí být mnohdy obětován jeden úd pro dobro celého těla. V tom smyslu mluví také často Pius XI., když zdůrazňuje, že Katolická akce je „povinnost křesťanského života“ (Cavagna 6). „Apoštolát Katolické akce,“ praví jindy, „zavazuje jak kněze, tak laiky (třebaže ne obojí stejným způsobem), protože jsme zavázáni obecným příkázáním milovat Boha nade všechno a bližního jako sebe samy. Kdo miluje Boha, mu-

si také chtít, aby ho všichni milovali; a kdo opravdu miluje bližního, nemůže netoužit a nepracovat o jeho věčnou spásu. Zde jako na svém základě spočívá apoštolát, jenž není nic jiného než vykonávání křesťanské lásky, která zavazuje všechny lidi (Cavagna 11). Vědomí jednoty s Kristem, společenství všech v Kristu plodí vědomí povinnosti, radostné povinnosti pomáhat všem na cestě k Bohu. A tato jednota je dána Kristovou milostí.

2. Ještě na jiný pramen Katolické akce přichází Pius XI., když praví, že jsou to svátosti křtu a biřmování, jež ukládají vedle jiných povinností také tuto povinnost apoštolátu, čili duchovní pomoci našemu bližnímu. (Cavagna 10.) Jde-li o křest, má na mysli papež především ono spojení, které vzniká mezi novým křesťanem a Kristem, a povinnosti z něho plynoucí, jak jsme právě viděli; jde-li o biřmování, poukazuje na povinnost bojovníka Kristova, jímž se stává ten, kdo přijal tuto svátost.

Můžeme si tu předně vzpomenout na slova sv. Petra v jeho I. listě (II. 9.), kde píše křesťanům: „Vy pak jste národ vyvolený, *královské kněžstvo*, národ svatý.“ Tím, že protestantismus odmítl svátost kněžského svěcení a uznával jen všeobecné kněžství, zapomínalo se na tato vzácná slova knížete Apoštolů. Byly tu obavy, snad odůvodněné, snad zbytečné, aby těmto slovům nebyl dáván nesprávný význam. Uvážíme-li je však ve spojení s tím, co jsme řek-

li o společenství s Kristem, je nám pak zcela jasné, co chce říci sv. Petr. Tím, že je nám dáno vše, co náleží Kristu, tím, že jsme se stali jedno s ním, náleží nám jistým způsobem i jeho kněžství. Jako všechny údy se účastní jistým způsobem dokonalosti hlavy, tak všechny údy tajemného těla Kristova mají podíl na kněžství, jež náleží podstatně pouze jemu, jistým dokonalejším způsobem jeho zástupcům v úřadě kněžském, a nedokonalým způsobem všem věřícím.

Sv. Tomáš pak ukazuje, že jsou to svátosti, udělující posvátný charakter (nezrušitelné znamení), které dávají křesťanu účast v Kristově kněžství. Svátostný charakter je duchovní moc, uschopňující člověka ke kultuálnímu životu Církve. Křestní charakter dává křesťanu schopnost přijímat další svátosti. A poněvadž platnost přijetí ostatních svátostí závisí na křtu, je křest jistým nástrojem, který zaručuje ostatním svátostem platnost a takto působí čest a slávu Bohu, která je posledním cílem kultuálního života Církve.

Svátost biřmování je svátost křesťanské dospělosti. „Touto svátostí,“ praví sv. Tomáš (III. 72. 2), „se dává plnost Ducha svätého k duchovní síle, což náleží věku dospělému.“ Ale člověk, když dospěl, počíná sdělovat svou činnost druhým. Je tedy dán křesťanu ve svátosti biřmování charakter bojovníka Kristova, v němž je ukryta moc a uschopnění vyznávat a osvědčovat víru

veřejně, oficiálně, řekli bychom přímo profesionálně a nikoliv pouze zcela soukromě. Ctnost víry a jiné vlité ctnosti, které pravidelně nám pomáhají vyznávat víru, hledí především na náš vlastní zájem, na náš osobní pokrok víry. Vyznání víry, které pochází z charakteru biřmovacího, je zcela jiného rázu. Jde o projev víry vzhledem k veřejnému dobru buď tím, že ji vyznáváme před druhými beze strachu nebo že ji hájíme proti nepřátelům. Biřmovacím charakterem se stáváme služebníky Božími v prohlašování této víry. Vykonáváme dílo sociální, protože našim prostřednictvím se hájí sama náboženská společnost. Proto se může dokonce stát, že tento sociální úkon křesťanského vyznání může být úkon individuálně špatný následkem špatného vyznavače, ale sociálně prospěšný a dobrý. Zde už je jedinec jakoby pohlcen celkem, působí jeho poslání, nikoliv jeho osoba. To jsou důvody, které nazvaly biřmování svátostí Katolické akce.

Hierarchický ráz Katolické akce

Jeden je apoštolát v Církvi Kristově, svěřený Kristem hierarchii, v němž mají však určitou účast všichni, kdo jsou jedno s Kristem. Proto apoštolát Katolické akce má nutně ráz hierarchický. Už proto, že je to apoštolát údů tajemného těla Kristova, které od chvíle svatého křtu nežijí samy o sobě a samy pro sebe, ale zvláště proto, že apošto-

lát Katolické akce předpokládá nutně a podstatně spojení s církevní hierarchií.

Je to spolupráce laiků s hierarchií v díle vykoupení, v němž pokračuje Církev a bude pokračovat až do skonání světa.

Pius XI. často zdůrazňuje tuto myšlenku a v ní vidí vlastní specifický charakter Katolické akce. „Katolická akce musí být v úzkém vztahu podřízenosti k hierarchii, v podřízenosti, která se uskuteční poslušností a synovskou úctou k biskupům a k papeži a skrze ně k Ježíši Kristu (Cavagna 77). „*Není (v Církvi), praví důrazně, apoštolátu laického: je pouze hierarchický, ustanovený naším Pánem. A není jiného způsobu uskutečňovat apoštolát, než účastnit se na apoštolátě hierarchickém.* (Osserv. Rom. 30. V 1937.) Tím je až příliš jasně řečeno, jaké jsou vztahy mezi apoštolátem hierarchie a laiků, jak se dotýká jeden druhého, jak vyplývá jeden z druhého, jak apoštolát laiků je doplněk apoštolátu hierarchie.

Hierarchie (*ἱερά ἀρχή*) svatovláda. Sbor představených, obdařených z ustanovení Božího posvátnou mocí vést věřící k věčné spáse. Kristus mohl tuto posvátnou moc dát celé společnosti věřících, buď všem bez rozdílu nebo společnosti věřících jako takové. Pak bychom mohli mluvit o demokratickém zřízení Církve. Kristus však volil jinou cestu. Moc kněžskou, učitelskou a pastýřskou svěřil určitému vyvolenému sboru, jemuž podřídil v cestě spásy vše-

chny věřící. I když následkem živého spojení všech v Kristu náleží všem jistý podíl na tom, co patří Kristu, tedy i na této posvátné moci, může být Kristem stanovena určitá míra, která náleží jen některým členům království Božího na zemi. A proto se dostalo této posvátné moci podstatně jen těm, kterým se dostalo svátostného kněžství, kdežto ostatním věřícím, kterým náleží jen obecné kněžství, se dostává jen určitý podíl na této moci. V tom smyslu mluví také sněm tridentský, když proti naukám protestantů definuje nauku o církevní hierarchii, Bohem stanovené, která se skládá z biskupů, kněží a nižších služebníků. (D. 966.)

Dvojí je moc, kterou má církevní vrchnost od Krista: moc na jeho tělo eucharistické, s čímž je spojeno udělování všech svátostí, jež mají úzký vztah k eucharistické oběti, a pak moc na jeho tělo mystické neboli Církev, živoucí organismus nadpřirozeného řádu. Tato druhá moc se uskutečňuje poučováním a všestranným vedením věřících ke spáse. První moci se dostává členům hierarchie kněžským svěcením, které má své nižší stupně jako přípravu a svou náplň v moci biskupské. Druhé moci se pak dostává všem zvláštní jurisdikcí neboli pravomocí, určitým pověřením pro konkrétní úkoly nadpřirozeného organismu Církev.

Plnost hierarchické moci jak s hlediska kněžského svěcení, tak zvláštní pravomocí dal Kristus apoštolům a jejich nástupcům.

Ve vykonávání této hierarchické moci osobami, které z vůle Ježíše Krista jsou jejími nositeli, spočívá hierarchický apoštolát Církve.

Z toho následuje, že apoštolské poslání v celé své náplni nemůže nikdy náležet laikům. Je vlastním majetkem papeže, jako viditelného náměstka Kristova, biskupů a kněží, kteří sjednoceni pod jednou hlavou jsou oficiálním nástrojem Kristovy vůle posvětit duše a přivést je k jejich poslednímu cíli.

Mezi hierarchií a laiky není však tak velká propast, že bychom nemohli myslet na určité spojení k jednotnému cíli. Vědomí života milosti, který činí z různorodých prvků jednotný organismus Církve, účast všech laiků v Kristově kněžství a jednotná láska všech, zavazující všechny k apoštolátu, který není nic jiného, jak praví Pius XI., než vykonávání křesťanské lásky (Cavagna 11), to jsou základy, na nichž staví Katolická akce. Vyzvání hierarchie k laikům, poslání, dané laikům církevní vrchností, doplňuje pak tento základ a činí Katolickou akci tím, čím je. Není to pak už jen apoštolát jednotlivců, kteří by bojovali na poli spásy duší každý na svou pěst. Nikoliv. Je to apoštolát pevně organisovaný, apoštolát laiků pod vedením hierarchie. Jeden je však pouze apoštolát, který zanechal Kristus své Církvi jako svůj odkaz, tak jako jen jedno je Kristovo kněžství. A proto apoštolát laiků nestojí vedle apoš-

tolátu hierarchického jako něco samostatného, jinorodého. Kněžstvo a laici mají podíl na témže poslání Kristově, i když každý jiným způsobem. Nestejná je míra, ale táž věc v obou případech, která se měří.

V tom smyslu píše papež Pius XI. kardinálu primasovi španělskému: „Tak jako má Katolická akce vlastní povahu a cíl, tak musí mít také vlastní jednotnou organizaci, pevně pořádající všechny katolické síly tak, že každý na svém místě bude hájit a vykonávat co nejpřesněji povinnosti, jež jsou mu svěřeny, a všichni dohromady podřadí svou činnost závislosti na církevní autoritě. Katolická akce ve skutečnosti musí tvořit jednu velkou rodinu mužů a žen, jakož i mládeže obojího pohlaví, kde všichni budou vedeni jedině touhou účastnit se v posvátné službě Církve a v jejích rozkazech, spolupracovat v šíření Kristova království mezi jednotlivci, v rodinách, ve společnosti. Katolická akce je mírumilovná práce apoštolů, kteří chtějí získat duše Kristu a katolické Církvi.“ (Cavagna 81.)

Jeden je apoštolát, svěřený Kristem Církvi, a Katolická akce je „mezi různými formami apoštolátu ta, která se nejvíce přizpůsobuje novým potřebám přítomné doby“, psal Pius XI. patriarchovi lisabonskému. (Cavagna 10.) Jeden je apoštolát, svěřený Kristem Církvi, a proto Katolická akce je účast laiků v hierarchickém apoštolátě, účast nejdokonalejší, jaké se laikům může dostat, protože spolupráce mezi klérem a

laiky, jaká je v Katolické akci, nejvíce sbližuje a poutá tyto dva prvky v katolické Církvi. Proto zcela právem píše Pius XI.: „Držíme, že Katolická akce je velká milost pro věřící, které Bůh volá k úzké spolupráci s hierarchií. A je to také velká milost pro samu hierarchii, pro biskupy a kněze, kteří naleznou v řadách Katolické akce velkomyslné duše, ochotné účinně jim pomáhat, aby mohli plnit stále lépe a stále ve větším měřítku svůj apoštolát.“ (Cavagna 128.)

Katolická akce a apoštolát laiků

V poslední době byla rozvířena otázka, zda je a jaký je rozdíl mezi laickým apoštolátem a Katolickou akcí. Jedni, neuvažující papežské dokumenty o Katolické akci, nevidí žádného rozdílu mezi těmito dvěma formami apoštolátu. Druzí, přehánějící některé projevy Pia XI., v nichž ukazuje, že Katolická akce jistým způsobem zdokonaluje laický apoštolát, mluví o *podstatném* rozdílu mezi laickým apoštolátem a Katolickou akcí a snaží se najít, v čem spočívá tento podstatný rozdíl. Domnívám se, že jako všude tak i zde bude pravda uprostřed dvou krajností.

Není pochyby, že Katolická akce je něco více než pouhý laický apoštolát, že alespoň něco přidává k pojmu laického apoštolátu, že dává vyšší hodnotu laickému apoštolátu. Stačí si všimnouti určitých projevů sva-

tého Otce, abychom byli o tom přesvědčeni. Mimo Katolickou akci v pravém slova smyslu jsou jisté instituce, sdružení, která s podivuhodnou růzností organismu usilují buď o hlubší vzdělání asketické nebo o skutky nábožnosti a zvláště o apoštolát modlitby nebo o mnohotvárné skutky lásky, čímž vykonávají určitý apoštolát individuální a sociální. Jsou to skutky, které však nelze beze všeho nazývat Katolickou akcí, třebaže se mohou a musejí nazývat jejími pravými a prozřetelnostními pomocníky (Cavagna 180).

Z toho je patrné, že Katolická akce je nad individuální formu laického apoštolátu. Proto si papež přeje, aby všechny ostatní instituce rázu charitativního a apoštolátního byly sdruženy pod Katolickou akcí, neboť tím se jim dostane mnohem větší účinnosti. V jednotě je síla, tak jako v rozdrobenosti začátek úpadku a zániku. Spojením se ovšem nemyslí zbavit ostatní spolky a sdružení jejich zvláštních specifických cílů; tím by nastalo zničení jich, což nemá v úmyslu Katolická akce. Jde pouze o určitý soulad a podřízení nižšího vyššímu, z čehož vzniká harmonie krásy a užitek vzájemné podpory. Každé ze stávajících sdružení musí přinést svou pomoc v různých formách dobra, může a má přispívat svým způsobem podle svých sil a netřeba při tom se vzdát vlastních forem specifických. (Tamtéž 184.) Není proto třeba, prohlašuje svatý Otec, rušit některé ze

stávajících sdružení, nýbrž zařadit je, podřadit je Katolické akci, která jim dodá nové síly a svěžesti. „Netřeba se proto bát“, utěšuje papež, „že by Katolická akce pohltila nebo zeslabila náboženská sdružení, která shromažďují se zřejmými plody mládež jednoho nebo druhého pohlaví. Naopak, taková sdružení, pracující alespoň částečně k těmto cílům, jímž je výstavba Kristova království v duších, jsou vzácnou pomocí Katolické akci, s níž se vynasnaží být v souladu a bratrské spolupráci.“ (Tamtéž 185.)

Takové a podobné projevy tvůrce Katolické akce, z nichž je zcela jasné, že rozlišuje mezi laickým apoštolátem, pěstovaným jednotlivci nebo jinými spolky, a Katolickou akcí jako takovou, přivedly některé k tvrzením, že mezi Katolickou akcí a laickým apoštolátem je podstatný rozdíl.

Zdá se mi, že takovýto závěr nemá dostatečných předpokladů. Je sice pravda, že je rozdíl mezi Katolickou akcí a laickým apoštolátem, jak z citovaných textů plyne; ale tento rozdíl není nijak podstatný. Plyne to jak z celkového pojmu Katolické akce, jak jej vyjádřil Pius XI., tak z theologického výkladu laického apoštolátu.

Především, jak už bylo ukázáno, Pius XI. zdůrazňuje stále, že Katolická akce není nic nového, že je to starý apoštolát laiků, který tu byl od počátku Církve. Novota spočívá v tom, že staré metody jsou nahrazeny novými a laický prvek v Církvi, který

byl po dlouhou dobu zanedbáván, je vyvednut a jeho místo v úředním apoštolském poslání Církve je zdůrazňováno. Cituji místo z listu svatého Otce biskupům argentinským 4. II. 1931: „Katolická akce není nic jiného než pomoc, kterou poskytují laici církevní hierarchii ve vykonávání apoštolátu. Zrodila se s Církví a přijala v poslední době nové formy, aby dokonaleji učinila zadost potřebám přítomné doby. A právě proto, že je apoštolátem, nestará se pouze o vlastní posvěcení (třebaže toto je nutným základem), nýbrž směřuje k většímu posvěcení druhých pomocí organizované činnosti katolíků, kteří následují ve všem směrnice, podávané hierarchií, a napomáhají mocně rozšíření Kristova království v národech.“ (Cavagna 20.)

Individuální apoštolát naprosto nestačí zvláště dnes, kdy všechny síly se spojují proti Bohu. Je třeba dát novou formu apoštolátu laiků, je třeba je spojit v jednotný šik, který by pod vedením hierarchie dobýval Kristu vládu v nesmrtelných duších. Novota Katolické akce spočívá tedy v nové organizaci apoštolské horlivosti laiků, k níž se jim dostalo podkladu ve svátosti křtu a biřmování, k níž je Církev volá a burcuje zvláště dnes.

Jaký je tedy rozdíl mezi Katolickou akcí a laickým apoštolátem? Jen takový, jaký je mezi dvěma věcmi téhož druhu, z nichž jedna je krásnější, dokonalejší než druhá, i když jsou podstatně stejné. *Katolická akce*

v přesném významu slova *je laický apoštolát organisovaný a těsně připojený k církevní hierarchii, od níž přijímá všechny směrnice pro svou práci*. Laický apoštolát sám v sobě může být vykonáván i zcela individuálně, bez ohledu na přání a směrnice církevní vrchnosti. Katolická akce však předpokládá nutně organizaci a vedení hierarchie. Laický apoštolát může uskutečňovat každý křesťan na svou vlastní pěst, Katolická akce je však laický apoštolát, který se dal zcela do služeb Církve a jejích oficiálních služebníků. Je tedy rozdíl mezi laickým apoštolátem a Katolickou akcí, ale z řečeného je vidět, že jde o rozdíl pouze vnější, nepodstatný. Proto papež často zaměňuje tyto dva pojmy a učí, že Katolická akce, to jest laický apoštolát, je podstatnou povinností křesťanského života, že je to důsledek křesťanské lásky bliženské, jak jsme viděli.

S hlediska theologického vycházíme z toho, že Katolická akce, tak jako každá forma laického apoštolátu, je pouze účast, podíl v hierarchickém apoštolátě, a to účast analogická. Skutečný apoštolát hierarchický, jenž předpokládá skutečné kněžství, laik nemůže nikdy přijmout. A tato účast v apoštolském poslání, nebo řekněme přímo, ve vykupitelském díle Kristově je dána každému křesťanu, jenž se účastní milostí a svátostným charakterem v Kristově kněžství. Tím, že má podíl na Kristově životě, na Kristově milosti, na Kristově čin-

nosti, na jeho kněžství, má podíl také na jeho poslání, jež je dáno v plnosti Církvi. Je to účast nedokonalá, o tom není pochyby, tak jako nedokonalé je obecné kněžství, jehož se dostává všem pokřtěným. Ale je to skutečná účast. Tím, že se účastní křesťan Kristova kněžství, účastní se všeho, co k tomuto kněžství náleží, tedy i jeho poslání vykupitelského, neboť Kristus je vykupitelem jako kněz a prostředník.

Laický apoštolát sám je tedy účast na hierarchickém apoštolátě Církve. Ten, kdo se něčeho účastní, může se účastnit více nebo méně, dokonale nebo nedokonale. Milost je účast na samé přirozenosti Boží a víme, že milost může vzrůstat. Čím více se kdo přiblíží ke zdroji světla, tím více je osvětčován. A čím více se kdo přiblíží k Bohu, tím více paprsků božství na něho dopadá, tím více krásní jeho duše. Nuže, něco zcela podobného máme i v našem případě. Viděli jsme, že jen jeden je apoštolát, vycházející jako dílo záchrany člověka od Boha a skrze Krista přechází na Církev. Ta pak ve spojení s Kristem jako Hlavou, je pramenem, zdrojem apoštolátu, z něhož každý člen tajemného těla Kristova čerpá tím více, čím v těsnějším spojení žije s Církví a skrze ni se samým Kristem. Tuto skutečnost měl na mysli Pius XI., když zdůrazňoval, že Katolická akce je nejdokonalejší forma apoštolátu laiků (C. 10.), protože v Katolické akci je spojení laiků s církevní vrchností nejpevnější, nejužší, nejdoko-

nalejší. Tedy i Katolická akce je nejbohatší účast v hierarchickém apoštolátě, svěřeném Kristem Církvi.

Zdůrazňuje-li pak někdo, že k apoštolátu je třeba zvláštního poslání, řekneme, že ve své všeobecné formě je dáno toto poslání všem laikům v jejich všeobecném kněžství. V tom smyslu také mluvil papež Pius XI. 12. III. 1936 bohoslovcům římským, kteří pořádali kurs Katolické akce: „Jste apoštolové a budete ještě více zítra oním *kněžstvím, které je podstatně apoštolátem: apoštolátem modlitby, dobrého příkladu, slova a skutků.*“

Proto laický apoštolát je podstatně účast na hierarchickém apoštolátu. Dostává-li pak člen Katolické akce zvláštní poslání od církevní hierarchie, znamená to, že vzrůstá jeho účast na hierarchickém apoštolátě, jejíž začátek, podklad měl. Tím, že se stane katolík členem Katolické akce, nedostává něco podstatně nového, nedostává nějaké nové zasvěcení; členstvím a prací v Katolické akci jen utužuje se jeho poměr k církevní vrchnosti, jeho apoštolát se stává dokonalejším, protože se v něm chce řídit zcela směrnicemi církevní hierarchie, dostává poslání hierarchické, vykonává z pověření část apoštolátu hierarchie.

V tom smyslu můžeme a musíme říci, že vyniká Katolická akce nad pouhý laický apoštolát.

III. ORGANISACE KATOLICKÉ AKCE

I nejkrásnější myšlenka zapadne, není-li uvedena ve skutek. Stává se nejednou, že ten neb onen člověk koná díla, která jsou sama v sobě velkolepá. Jemnoho takových jednotlivců. Pracují však každý na svou vlastní pěst a jejich skutky a jejich myšlenky hynou s nimi. Nedovedli si najít nástupce, pokračovatele, protože neuměli pro své plány získat druhé a zapřáhnout je do této myšlenky. Je to obyčejně škoda, kterou nelze ničím nahradit.

Proto zdůrazňuje Pius XI. nutnost organizace v Katolické akci. Ve svorné práci všech k jednomu cíli je síla, které neodolá nikdo. Touto organizací máme napodobovat samého Boha, jenž svou nekonečnou mocí a moudrostí uspořádal podivuhodně celý vesmír od nejvyšších bytostí až po posledního červíčka. Moudrost, která je tvůrcem vesmíru a jeho organického souladu, má nám být vzorem v uspořádání všech sil k jednomu cíli šíření království Kristova na zemi. „Organisace je naprosto nutná“, praví Papež. „Dnes vidíme, že všechno se organizuje a, bohužel, i zlo. Inicijivní síly zla se organizují tak silným způsobem, že jejich moc se množí. Je třeba, aby i dobro, dobrá díla a dobré iniciativní

sily se organisovaly. Co zůstává mimo organisaci?... nezůstává než partikularismus a individualismus. Ubohá slova... Jistý starý autor o nich řekl: Frigida verba, slova studená... Bídňá slova jako slovo můj a tvůj, která praví jen věci bídné." (Cavagna 75-76.)

Vlastní ráz organizace Katolické akce

Dlouho nemohli mnozí pochopit, jaká je vlastně organizace Katolické akce. Jde o nový spolek? Nikoliv. Tedy, jaká pak organizace? Vždyť jen spolek může mít určitou organizaci. Není-li Katolická akce nový spolek, jak můžeme mluvit o organizaci?

Katolická akce není nový spolek, o tom není naprosto žádné pochybnosti. A proto její organizace je poněkud odlišná od organizace spolků. A není vůbec třeba, aby Katolická akce byla novým spolkem. Jejími členy mohou být všichni členové katolické Církve a ti tvoří spolek nejdokonalejší jaký může existovat.

Církev katolická s hlediska vnějšího jako společnost je nejdokonalejší organizační útvar. Všichni věřící tvoří jednotu, která má nejvyšší viditelnou hlavu římského papeže. Ten řídí církevní společnost pomocí biskupů, biskupové mají pak jako své zástupce faráře. Takové je představenstvo věřícího lidu.

Je potřeba tedy ještě nějakého jiného spolku nebo organisované čety, která by šířila Kristovo království v duších? Stačí, aby věřící pochopili, že jejich hlavní povinností je tvořit jednotu farní, v níž farář je hlavou, oni pak členy této organisované jednoty. Každá farnost tvoří přesně určenou právníkou jednotku, která je podřízena biskupu prostřednictvím děkana. Jednotlivé diecése pak tvoří jednotu pod jednotnou hlavou římského papeže.

Praví-li Pius XI., že Katolická akce má být v nejužším vztahu podřízenosti vůči hierarchii (Cavagna 77), naznačuje zároveň vlastní povahu její organisace. Organizační soustava Katolické akce je táž, která je vlastní Církvi. Podle toho můžeme mluvit o Katolické akci farní, diecéšní, celostátní, pokud odpovídá církevním organizačním útvarům téhož jména. A všechny tyto složky tvoří jedinou Katolickou akci na celém světě, tak jako je jediná Katolická Církvev (Cavagna 84). „Jako Nejvyšší velekněz prostřednictvím svých orgánů řídí a vede veškeren život křesťanský, tak činí rovněž pomocí Katolické akce, která uskutečňuje tak účinný vliv na různé projevy křesťanského života.

Papež, jako nejvyšší vůdce Katolické akce, používá osob, které zaručují plnou důvěru jak jeho, tak biskupů. Tyto osoby, náležitě organisované a obdařené důvěrou, vynakládají svou osvícenou činnost k užitku Katolické akce.“ (Cavagna 85.)

Tedy krátce: Za pomoci farních důvěrníků, jmenovaných farářem a usilujících o náboženskou obrodu i oněch prostředí, do nichž se kněz nedostane, podaří se faráři pozvolna zpracovat celou farnost. Tato farní jednotka dostává pak prostřednictvím děkanátních důvěrníků pokyny od biskupa, aby v celé diecési byla v této činnosti naprostá jednota. Biskupové jednotlivých diecézí pak jednotu národní nebo státní, jak ji doporučuje papež, která je ve spojení s římským sekretariátem Katolické akce.

Žádný nový spolek, nýbrž jen užší přidružení všech laických sil k silám hierarchickým. A protože v jednotě a spojení je vždy síla, můžeme od dokonalého pochopení a uskutečnění Katolické akce očekávat nejhlubší obrodu katolické Církve.

Katolická akce a katolické spolky

Z dosud řečeného je už vlastně dostatečně patrné, jaký je poměr Katolické akce ke katolickým spolkům. S jedné strany můžeme říci, že Katolická akce není nikterak na újmu katolických spolků, na druhé straně třeba pochopit, že každý katolický spolek nesmírně získá, jestliže se zařadí jako součást do Katolické akce, čímž se dává k dispozici církevní hierarchii pro účely apoštolátu na tom neb onom úseku křesťanského života.

Poněvadž Katolická akce není nějaký nový spolek, nemůže překážet žádnému exis-

tujícímú nebo tvořícímú se spolku. Svatý otec Pius XI. to nejednou řekl. Velmi jasně mluví o této věci list brasílským biskupům (Cavagna 183). Katolická akce nikdy nepřekáží, tím méně ničí iniciativu a formy jakéhokoliv dobra. Spíše povzbuzuje, podpírání a uvádí v řád. Proto přijímá velmi ráda spolupráci všech spolků, které, i když nejsou úředně v Katolické akci, dělí se o vznešené cíle křesťanského apoštolátu. Všechny katolické spolky, i ty, jejichž účelem je pěstování zbožnosti, mohou být velmi dobrými pomocníky Katolické akce. Mezi nimi a Katolickou akcí se vytvoří krásný soulad, srdečná dohoda, vzájemné pochopení.

Církev katolická je velká a úkolů je mnoho. Odtud také potřeba nejrůznějších způsobů, jimiž by se šířila Kristova pravda. Proto praví svatý Otec v promluvě k Mariánským družinám: „Každý musí přinášeti svou pomoc v jakékoliv podobě dobra, může a musí přispívat svým způsobem, podle svých sil a své přípravy. *Není třeba vzdáti se vlastních forem specifických.*“ (Cavagna 184.)

Nelze ovšem říci, že takovéto spolky samy o sobě jsou již v přesném slova smyslu Katolickou akcí, praví dále papež, ale přidruží-li se k ní, stanou-li se její součástí, mohou jí přinést velkou pomoc, i když si při tom podrží svůj určitý osobitý charakter.

„Protože Katolická akce se vztahuje na

všechny věřící a objímá všechna díla, směřující k zajištění dokonalosti duším, následuje z toho, že se nemají rušit ona náboženská sdružení, která po všechny časy byla zasloužilými bojovníky za katolickou věc, zvláště pak ty, které pracují bez únavy k zajištění katolické výchovy mládeže. A poněvadž taková sdružení slouží velmi dobře k utváření křesťanských ctností v duších a učení zdravým mravům, využije jich Katolická akce ke své pomoci a vzrůstu.“ Tak píše papež biskupům argentinským. (Cavagna 185.)

Proto přikazuje, že Katolická akce nesmí pohltit, ba ani zeslabit zasloužilé náboženské spolky, které pracují k témuž cíli - šíření království Kristova. (Tamtéž.)

Jestliže se však katolické spolky stanou členy Katolické akce, znamená to pro ně nikoliv oslabení, nýbrž posílení, nikoliv ztrátu, nýbrž zisk. V té chvíli, kdy se katolické spolky stanou složkou Katolické akce, dávají se k dispozici církevní hierarchii a zapojují se do toho velkého proudu katolických sil, které v jednotě myšlenky a vedení tíhnou k jednomu cíli: získat a zabezpečit všem duším království věčné. Katolická akce vleje do všech spolků, které se k ní přidají, nový život. Ukáže jim, jak první jejich povinností musí být záchrana duší. Zvláště spolky mládeže povede ve smyslu základní myšlenky: prvními apoštoly mládeže musí být mládež sama. A víme, že není lepšího ozdravení které-

koliv třídy lidské společnosti nad to, které přichází z nitra, ze středu samých členů.

V jednotě je vždy síla. Roztržitost a rozdrobenost katolických sil v nejrůznějších spolcích, které osamoceny mnohdy živoří, je k největší škodě království Kristova na zemi. Ve spojení s Katolickou akcí se přidruží katolické spolky co nejtěsněji k církevní hierarchii a vytvoří jednotnou frontu, které nebude moci odolat nikdo. Z tohoto spojení jen získají; protože čím je kdo blíže světlu, tím více je osvěcován a čím blíže je kdo církevní hierarchii, vlastní nositelce Kristova apoštolátu, tím více se v něm účastní. A při tom ničeho neztratí, neboť každý spolek si podrží svůj osobitý ráz, své vyzkoušené metody, které jen obohatí zkušenostmi a radami celku, jehož součástí se stane. A neměl-li katolický spolek charakter opravdu apoštolský, nabude jej tím, že se stane složkou samého apoštolátu Církve.

Je možno myslet na větší důstojnost pro laiky, než jaká plyne z úzkého spojení s církevní vrchností v provádění Kristova poslání: Jděte do celého světa, učte všechny národy, jako mě poslal Otec, tak já posílám vás!?

★

Mohli bychom se tu zmínit ještě několika slovy o poměru Třetího řádu ke Katolické akci. Platí o Třetích řádech vzhledem k poměru ke Katolické akci totéž, co bylo řeče-

no o jiných katolických spolcích? Či je tu snad nějaký rozdíl?

Podle Církevního práva Třetí řády jsou v pořadí církevních sdružení na prvním místě. (C. J. C. can. 701.) S řádem, k němuž patří, tvoří určitou jednotu, pokud jsou řízeny jeho duchem, jeho členy, účastní se na milostech celého řádu a usilují podle sil a okolností, v jakých žijí, o tentýž cíl. Tak na př. cílem terciářů dominikánských, tvořících s prvním řádem nerozlučnou jednotu ducha a mysli, je apoštolát, vycházející z náplně vlastního hlubokého života duchovního. Tak čteme hned v první kapitole Řehole Třetího řádu dominikánského. A v hlavě XI. se praví: „Jdouce po stopách apoštolského Otce Dominika a serafinské panny Kateřiny, ať všichni terciáři zasvěti s velkodušnou obětavostí svůj život slávě Boží a spáse bližních.“

„Pamětlivi jsouce tradice svých předků ať bojují a pracují slovem i skutkem pro pravdu katolické víry, pro Církev a svatého Otce, ať se zastanou jejich práv vždy a ve všem. Ať pomáhají v apoštolských pracích zvláště svému řádu.“

„Ať podporují také rádi svého faráře v náboženských záležitostech farních, zvláště, je-li toho kde třeba, ve vyučování náboženství hochů a dívek.“

Je možno si představit lepší nastínění apoštolské práce, než je v těchto slovech Řehole? Třetí řády, alespoň ty, které jsou přidruženy k řádům apoštolským, jsou sa-

my sebou nejlepším typem Katolické akce. To vyznává také papež Pius XI., když praví k dominikánským terciářům: „Svatý Patriarcha (Dominik) již dříve pochopil a prováděl, anticipoval, Katolickou akci, povolav laiky ke spolupráci v hierarchickém apoštolátě proti tolika nebezpečím, ohrožujícím tehdejší křesťanský svět.

Ve skutečnosti nebyla to ani anticipace Katolické akce. Světec šel nazpět k původnímu prameni, vycházejícímu ze srdce a myslí božského Vykupitele. Postřehl to, co se událo v prvních dnech křesťanstva, co vykonali první sluhové vykoupení, apoštolé, poněvadž prvními horliteli Katolické akce byli ti, které si shromáždili apoštolé kolem sebe z laiků jako spolupracovníky v jejich apoštolátě. Tak se lépe pochopí ona rychlost v evangelisaci, která ve velmi krátkém čase zanesla radostnou zvěst do celého světa, takže jeden z hlasatelů křesťanství může říci směle svým pronásledovatelům: Vyžente nás ze světa, můžete-li, vždyť my jsme všude. Na tuto spolupráci poukazuje sv. Pavel tehdy, když doporučuje věřícím ty a ony, qui laboraverunt nobiscum in evangelio, kteří s námi spolupracovali v evangeliu. Hle, Katolická akce již v červáncích křesťanství! I vidíme, proč u všech velkých služebníků Božích - počínaje od Patriarchy sv. Dominika až k bl. Claretovi - vládnoucí myšlenkou bylo provádění Katolické akce.“ (Cavagna 191.)

Slova Pia XI. jsou tak jasná, že každý vidí, jaký je poměr Třetích řádů ke Katolické akci a všechno to, co řečeno o vztahu jiných katolických spolků ke Katolické akci nelze doslova aplikovat na Třetí řády. Jiné katolické spolky nejsou samy sebou ještě Katolickou akcí, i když snad mají ve svém programu určité apoštolátní cíle. Třetí řády laické však svým úzkým připojením ke kněžským řádům, a přijetím jejich apoštolátního cíle jsou už samy sebou Katolickou akcí, pokud napomáhají v hierarchickém apoštolátně řádu, k němuž náležejí. Jejich podřízení hierarchii prostřednictvím řádu, jehož jsou členy, je již provedeno. A proto Třetí řády samy sebou, pokud sledují cíle apoštolské, jsou dokonalou Katolickou akcí se všemi nadpřirozenými důsledky, jaké patří členům Katolické akce. Jejich apoštolát je zařazen do jediného rámce hierarchického apoštolátu. A je tím záslušnější a tím účinnější, čím větší je jejich pokora, podřizující je druhému, a čím hlubší je u nich pochopení ducha řádu, k němuž je přidružila terciářská profes.

Contemplata aliis tradere

Velká je myšlenka Katolické akce jakožto účasti laiků v hierarchickém apoštolátně. Ale velká je také závaznost, která z ní plyne.

Rozdávat může jen ten, kdo má, a osvěcovat jen ten, kdo je sám pln světla. Běda,

kdybychom se chtěli blížit k duším a chtěli jim pomáhat, a sami bychom byli zcela prázdní. Svatý Otec Pius XI. napomíná katolíky v tomto ohledu: „Neustálá činnost katolická musí mít jako předpoklad individuální posvěcení každého, aby byl v hojnosti a nadbýval onen nadpřirozený život, který Dobrý pastýř přinesl k spáse světa... Je však jasné, že nikdo nemůže dát druhým tento život, jestliže jej sám dříve nemá. Nikdo nemůže osvitit mysl ani pohnout vůli ani rozlévat lásku ke ctnosti, jestliže sám nemá život hluboce založený na samém životě Páně (Cavagna 34).“

Apoštolát je plod vnitřního života. Apoštolát znamená rozdávat z naplně. Tedy jen duchovně bohatý může rozdávat. Jak by mohl někdo učit lásce k Bohu a Církvi, kdo by sám touto láskou nehořel? Jak by mohl někdo volat od povrchnosti k hlubšímu náboženskému životu, kdo by sám nežil v úzkém přátelství s Bohem? Každá neupřímnost se nakonec vymstí a každá apoštolská horlivost, která nemá náležitého duchovního podkladu, nakonec ztroskotá a ukáže se bezcennou.

„Lze tedy právem tvrdit, píše Pius XI. ve svém posledním listě o Katolické akci (biskupům ostrovů Filipinských), že v těch, kdo skutečně milují a provádějí Katolickou akci, spadá dokonale v jedno život bezúhonný a horoucně katolický a život apoštolsky činný. A týž katolický život s jedné strany vzrůstá a zdokonaluje se v

jednotlivci, a na druhé straně se rozlévá a zasahuje jiné bratry, v nichž takový život je nedokonalý nebo přímo pohaslý."

Když srovnává svatý Tomáš život rozjímavý a život činný - řekli bychom život křesťana usilujícího pouze o osobní zdokonalení s životem křesťana, který se snaží také druhým dávat ze své vnitřní náplně - praví krásně: Jako je více osvěcovati než pouze svítiti, tak je více sdělovati druhým z plodů rozjímavého života než pouze rozjímati (II. II. 188, 6).

Takový musí být smysl Katolické akce: osvěcovat, rozdávat z plodů vnitřního života. To je pravý apoštolát, který nemůže zůstat neplodný. Chtěl-li by však někdo osvěcovat, kdo sám nemá světla, chtěl-li by někdo rozdávat, kdo sám je v ohledu duchovním chudák, byl by to osudný omyl. Katolická akce, která by nevycházela z hlubokého duchovního života, nemohla by mít skutečné trvalé výsledky.

Nuže: *Contemplata aliis tradere* - rozdávat z náplně vnitřního života. Takový je smysl apoštolátu.

A takové je heslo Katolické akce.

Literatura

Cavagna: La Parola del Papa su l'Azione cattolica. Soc. Ed. Vita e Pensiero. Milano. III. vyd. 1936. Nejlepší sbírka papežských dokumentů o Katolické akci.

Guerry: L'Action Catholique. Textes Pontificaux. Paris 1936.

Katholische Aktion und Seelsorge. Referate der vierten Wiener Seelsorgetagung 1935. Wien, 1935.

Keller: Katholische Aktion. Eine systematische Darstellung ihrer Idee. Paderborn, 1935.

Pollet: L'Action Catholique à la lumière della théologie thomiste. Ed. Jocistes, Bruxelles, 1937.

Civardi: Manuale di Azione Cattolica. Ed. 7 1932, Roma.

L'Action Catholique, Traduction française des documents pontificaux (1922—1932). Paris, Bonne Presse. 1932.

Will: Handbuch der Katholischen Aktion, Herder, 1934.

Tromp: Actio Catholica in Corpore Christi, Roma, 1936.

Vašek: Katolická akce. Olomouc, 1935.

OBSAH

I. KATOLICKÁ AKCE - PŘÍKAZ DOBY	5
<i>Jméno</i>	6
<i>Katolická akce v prvních dobách Církve</i>	7
<i>Potřeba Katolické akce zvláště dnes</i>	12
II. PODSTATA KATOLICKÉ AKCE	16
<i>Definice svatého Otce</i>	16
<i>Zařadění Katolické akce do hierarchické akce</i>	20
<i>Dogmatický podklad apoštolátu laiků a Katolické akce</i>	22
<i>Hierarchický ráz Katolické akce</i>	27
<i>Katolická akce a apoštolát laiků</i>	32
III. ORGANISACE KATOLICKÉ AKCE	39
<i>Vlastní ráz organisace Katolické akce</i>	40
<i>Katolická akce a katolické spolky</i>	42
<i>Contemplata aliis tradere</i>	48

Dominikánská Edice Krystal

Svazek 39.

P. DR. REGINALD DACÍK O. P.

ZÁKLADY KATOLICKÉ AKCE

Vytiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské,
spol. s r. o. v Olomouci

L. P. 1939

ABY ROSTLA V DUŠÍCH TOUHA SPOLUPRA-
COVAT V ŠÍŘENÍ KRISTOVA KRÁLOVSTVÍ NA
TÉTO ZEMI

NIHIL OBSTAT. P. Em. Soukup O. P., Censor ordinis. Olomucii
die 6. III. 1939. - IMPRIMATUR. P. Metod. Habáň O. P., Prior
Provincialis. Pragae die 7. III. 1939. Reg. fol. 251/158. - IMPRIMA-
TUR. Olomucii die 9. III. 1939. Dr. Joannes Martinů, Vicarius generalis.